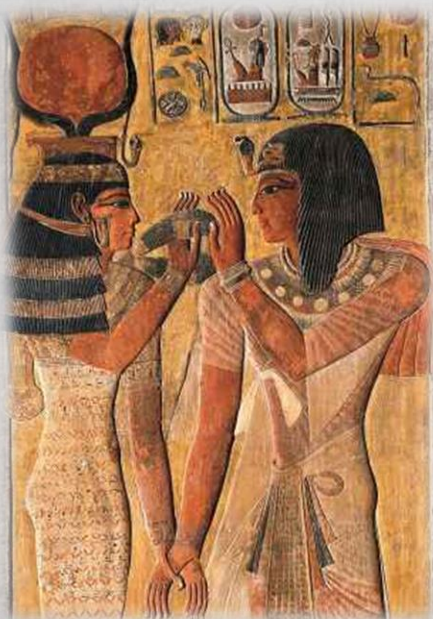

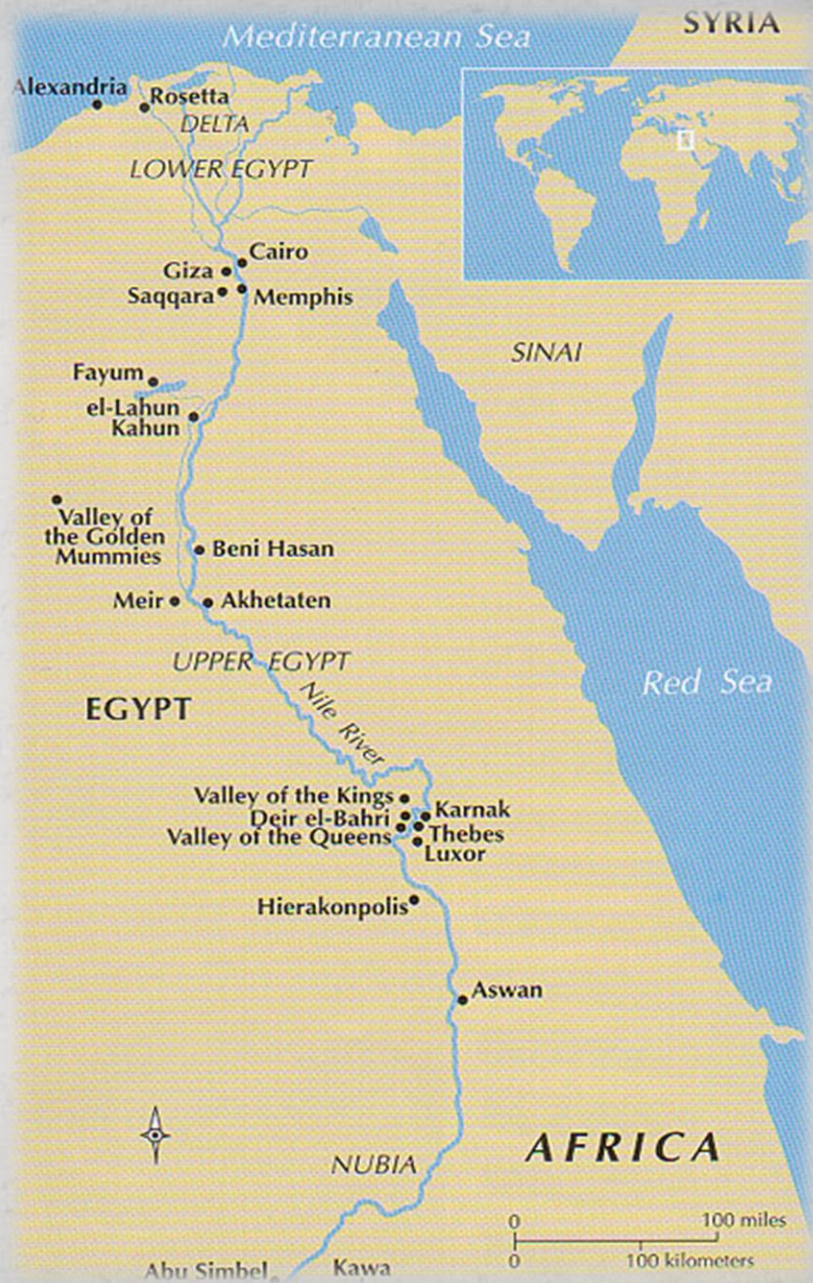
Уметност Старог Египта

- **СТАРИ ЕГИПАТ** – КУЛТУРА КОЈА СЕ РАЗВИЛА У ДОЛИНИ РЕКЕ НИЛА У ПЕРИОДУ ОД ОКО 3000 ГОДИНА ПРЕ ПОЧЕТКА НОВОГ МИЛЕНИЈУМА
- ИМАЈУЋИ У ВИДУ ЊЕНО ТРАЈАЊЕ (3000 ГОДИНА) И УМЕТНИЧКО-ТЕХНИЧКА ДОСТИГНУЋА НЕКИ НАУЧНИЦИ ЈЕ СМАТРАЈУ НАЈДУЖОМ И НАЈРАЗВИЈЕНИЈОМ ЦИВИЛИЗАЦИЈОМ НА СВЕТУ
- ПО УРЕЂЕЊУ ЕГИПАТ ЈЕ БИО РОБОВЛАСНИЧКА ДРЖАВА НА ЧЕЛУ СА ФАРАОНОМ
- У ДОБА НАЈВЕЋЕГ РАСПРОСТИРАЊА ЕГИПАТ ЈЕ ЗАУЗИМАО ТЕРИТОРИЈУ ОД НУБИЈЕ ДО ЈУЖНЕ СИРИЈЕ
- СРЕДИШТЕ ОВЕ КУЛТУРЕ УВЕК ЈЕ БИЛА ДОЛИНА РЕКЕ НИЛА, ОД КОГА ЈЕ ЗАВИСИЛА ЗЕМЉОРАДЊА (ХЕРОДОТ – “ЕГИПАТ КАО ДАР НИЛА”; “ЖИТНИЦА ЦАРСТВА” У ДОБА РИМЉАНА)

**КАРТА СТАРОГ ЕГИПТА →
(ЛОКАЛИТЕТИ У ДОЛИНИ НИЛА)**

ХРОНОЛОГИЈА

- ❑ **ПРЕДИНАСТИЧКИ (АРХАЈСКИ) ПЕРИОД** – ОД ПРАИСТОРИЈЕ ДО ПОЈАВЕ ПРВИХ ДИНАСТИЈА (4000-3100 г.п.н.е)
- ❑ **РАНОДИНАСТИЧКИ ПЕРИОД** – ВРЕМЕ УЈЕДИЊЕЊА ГОРЊЕГ И ДОЊЕГ ЕГИПТА ПОД ФАРАОНОМ НАРМЕРОМ (МЕНЕС), ВЛАДАВИНЕ I И II ДИНАСТИЈЕ (ОКО 3100-2755 г.п.н.е)
- ❑ **СТАРО ЦАРСТВО** – III И IV ДИНАСТИЈА (2755-2185 г.п.н.е)
- ❑ **СРЕДЊЕ ЦАРСТВО** – XI-XIV ДИНАСТИЈЕ (2133-1786 г.п.н.е)
- ❑ **НОВО ЦАРСТВО** – XVII-XX ДИНАСТИЈЕ (1580-1085 г.п.н.е)

- **ТЕКОВИНЕ ЕГИПАТСКЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СУ БРОЈНЕ:** ПРОНАЛАЗАК СТАКЛА, ХАРТИЈЕ, МАСТИЛА, ЛАНА, КАЛЕНДАРА, ЧАСОВНИКА, ГЕОМЕТРИЈЕ, ПРВИ СУ ВРШИЛИ ПОПИС СТАНОВНИКА, УВЕЛИ ОСНОВНО И СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ, МОНОТЕИЗАМ (РЕЛИГИЈА СА ЈЕДНИМ БОГОМ), РАЗВИЛИ ЕТИЧКУ ФИЛОЗОФИЈУ И РАСПРОСТРАЊЕНУ МОНОГАМИЈУ
- ЈЕЗИК ЕГИПЋАНА ЈЕ БИО БЛИЗАК БЕРБЕРСКИМ И СЕМИТСКИМ ЈЕЗИЦИМА И ПОРЕД СУМЕРСКОГ ИМА НАЈДУЖУ ИСТОРИЈУ (ЗАПИСИВАН ЈЕ ОД 3200 Г.П.Н.Е. ДО СРЕДЊЕГ ВЕКА)
- ЗВАНИЧНО ПИСМО У ЕГИПТУ БИЛИ СУ **ХИЈЕРОГЛИФИ** (СЛИКОВНО ПИСМО, ЗНАЦИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ЦЕЛЕ РЕЧИ У КОМБИНАЦИЈИ СА ФОНЕТСКИМ – АЛФАБЕТСКИМ СИМБОЛИМА КОЈИ ИХ ПОВЕЗУЈУ)

ХИЈЕРОГЛИФИМА ЈЕ ПРИПИСИВАНА МАГИЈСКА МОЋ
(КОРИШЋЕНИ СУ У ГРОБНИЦАМА, ХРАМОВИМА И
РЕЛИГИЈСКИМ СПИСИМА)

- **ЕГИПАТСКА УМЕТНОСТ – АРХИТЕКТУРА, СКУЛПТУРА И СЛИКАРСТВО СТАРОГ ЕГИПТА У ПЕРИОДУ ОД ПРАИСТОРИЈЕ ДО РИМСКИХ ОСВАЈАЊА 30. Г.П.Н.Е.**
- **ЕГИПАТСКУ КУЛТУРУ ПОЗНАЈЕМО ЗАХВАЉУЈУЋИ ПИСАНИМ ИЗВОРИМА (НАТПИСИ У ГРОБНИЦАМА И ПАПИРУСИ) И МАТЕРИЈАЛНИМ ОСТАЦИМА (ГРОБНИЦЕ – ПИРАМИДЕ, ХРАМОВИ И ПАЛАТЕ)**
- **УМЕТНОСТ ЈЕ ПРВЕНСТВЕНО БИЛА У СЛУЖБИ РЕЛИГИЈЕ И ПОЛИТИКЕ (СЛАВИ ЖИВОТ И МОЋ ВЛАДАРА – ФАРАОНА, КОЈИ ЈЕ СМАТРАН СИНОМ ВРХОВНОГ БОГА РА)**
- **ИАКО ЈЕ ЕГИПАТСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА БИЛА ТЕХНОЛОШКИ ВЕОМА НАПРЕДНА, УМЕТНОСТ ЧИЈИ СУ КАНОНИ ДЕФИНИСАНИ У РАНОМ ПЕРИОДУ (СТАРО ЦАРСТВО), БИЛА ЈЕ ВРЛО КОНЗЕРВАТИВНА И НИЈЕ СЕ МЕЊАЛА СКОРО 3000 ГОДИНА**

□ ВЕЛИКУ УЛОГУ У УМЕТНОСТИ И САМОМ ЖИВОТУ
ЕГИПЋАНА ИМАО ЈЕ **КУЛТ МРТВИХ – ВЕРОВАЊЕ У
ЗАГРОБНИ ЖИВОТ**

- ✓ ЕГИПАТСКА УМЕТНОСТ БИЛА ЈЕ КУЛТНОГ КАРАКТЕРА И ВЕЗАНА ЗА ГРОБНИЦЕ И ХРАМОВЕ
- ✓ ГРОБНИЦЕ СУ БИЛЕ НАМЕЊЕНЕ ЖИВОТУ ПОСЛЕ СМРТИ
- ✓ НИЈЕ ПОСТОЈАО СТРАХ ОД СМРТИ – СВАКИ ЕГИПЋАНИН ЈЕ СМАТРАО ДА БИ ТОКОМ ЖИВОТА ТРЕБАЛО СЕБИ ДА ОБЕЗБЕДИ СРЕЋАН ЖИВОТ НАКОН СМРТИ
- ✓ ГРОБНИЦЕ СУ ЗАТО БИЛЕ ИСПУЊЕНЕ ИНВЕНТАРОМ И СЛИКАМА КОЈЕ СУ ОПОНАШАЛЕ СВАКОДНЕВНО ОКРУЖЕЊЕ
- ✓ ЗА ЖИВОТ ПОСЛЕ СМРТИ ТРЕБАЛО ЈЕ ОБЕЗБЕДИТИ ТЕЛО ГДЕ ЋЕ ОБИТАВАТИ “КА” (ОСНОВНА ЖИВОТНА ЕНЕРГИЈА И БЕСМРТНА ЧОВЕКОВА СНАГА)– МУМИЈУ ИЛИ СТАТУУ
- ✓ ПОКОЈНИЦИМА СУ ПРИНОШЕНЕ ПОНУДЕ И ВРШЕНИ СУ ДНЕВНИ ОБРЕДИ ИЛИ СУ ИМ ОСТАВЉАНИ ТРАЈНИ ПРИЛОЗИ (ИНВЕНТАР ГРОБНИЦЕ)

АРХИТЕКТУРА

- АРХИТЕКТУРА ЈЕ ВЕОМА ТЕСНО БИЛА ПОВЕЗАНА СА РЕЛИГИОЗНИМ И ЗАГРОБНИМ ВЕРОВАЊИМА ЕГИПЋАНА КОЈИ СУ ГРАДИЛИ МОНУМЕНТАЛНЕ ХРАМОВЕ (ПОВЕЗАНЕ СА ПАЛАТАМА) И ГРОБНИЦЕ (МАСТАБЕ И ПИРАМИДЕ)
- ОД МАТЕРИЈАЛА СЕ ИСПРВА КОРИСТИ ТРСКА, ДРВО И НИЛСКО БЛАТО (ЋЕРПИЧ), А ОД ДИНАСТИЧКОГ ПЕРИОДА И КАМЕН. ВЕЛИКИ КАМЕНИ БЛОКОВИ СУ У УПОТРЕБИ ОД IV ДИНАСТИЈЕ, А ТВРДИ КАМЕН (ГРАНИТ, ДИОРИТ, КВАРЦИТ) ОД ПЕРИОДА НОВОГ ЦАРСТВА
- СПЕЦИФИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ КОЈЕ КОРИСТИ ЕГИПАТСКА АРХИТЕКТУРА СУ **ПИЛОН** И **СТУБ**, ДОК СЕ ЗА ПОТПОРУ ЗИДОВА КОРИСТЕ **НИШЕ** И **ПИЛАСТРИ**
- У СКЛОПУ АРХИТЕКТУРЕ ЈЕ ОБАВЕЗНА СКУЛПТУРА КАО И ПОЈАВА **ОБЕЛИСКА**
- **ПОЛИХРОМИЈА**

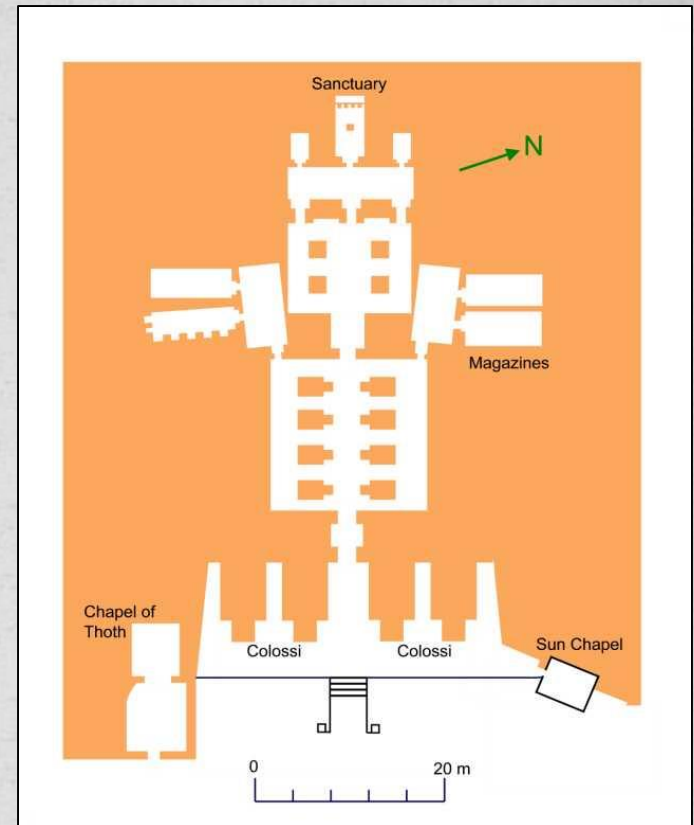

АРХИТЕКТУРА ХРАМА

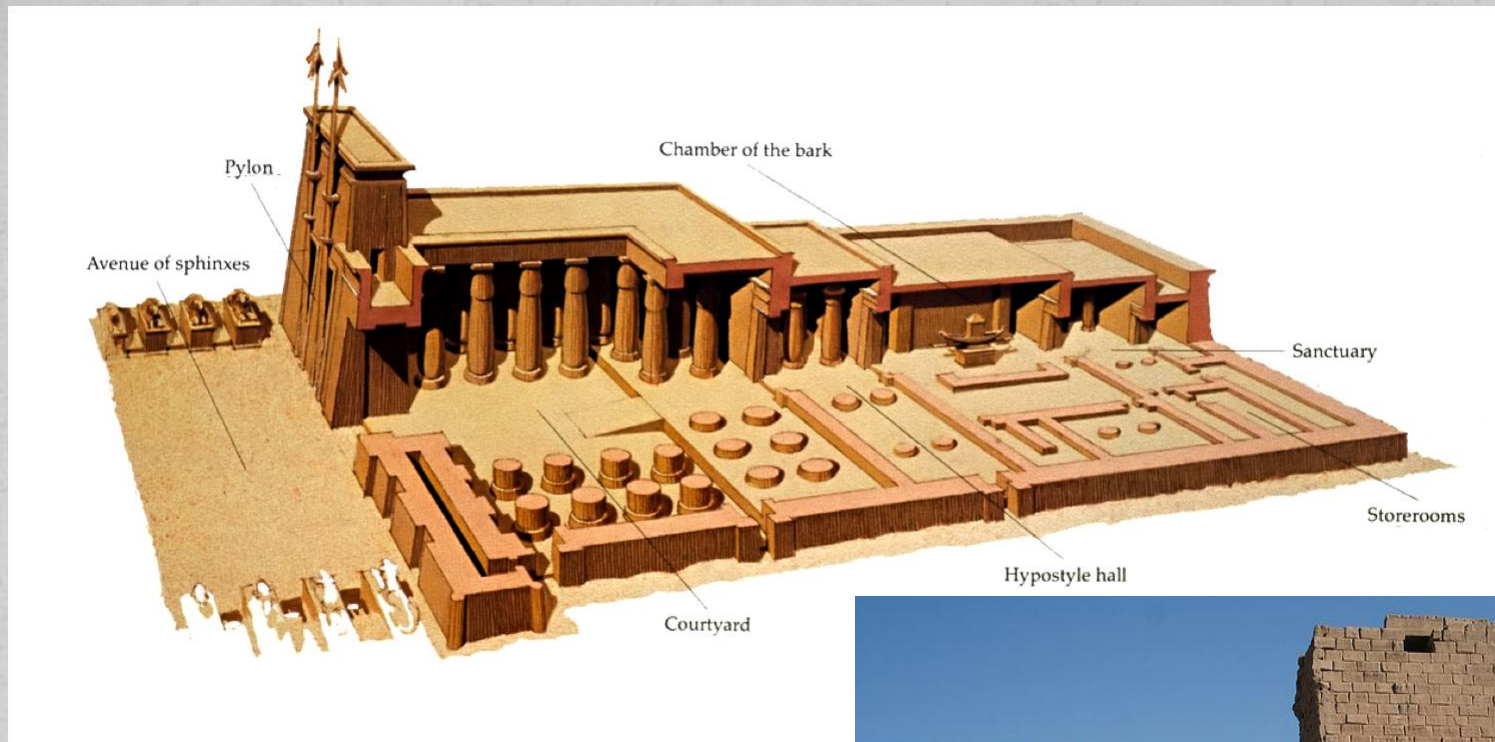
- ХРАМОВИ СУ ЧЕСТО БИЛИ ПОВЕЗАНИ СА КОМПЛЕКСОМ ПАЛАТЕ ИЛИ ЈЕ ВИШЕ ХРАМОВА ЧИНИЛО КОМПЛЕКС ПОВЕЗАН ДВОРИШТИМА, ПОНЕКАД ОПАСАН БЕДЕМИМА (У СКЛОПУ ЈЕ МОГЛА БИТИ И АЛЕЈА СФИНГИ, СВЕТО ЈЕЗЕРО И ПРИСТАНИШТЕ)
- ХРАМОВИ ЗА КУЛТ БОГА ИЛИ ПОСМРТНИ ХРАМОВИ
- ОРИЈЕНТАЦИЈА КА НИЛУ, ПРАВАЦ КРЕТАЊА УЛАЗ - СВЕТИЛИШТЕ
- ДЕЛОВИ: УЛАЗ (КАПИЈА И ПИЛОН), ДВОРИШТЕ (СА ТРЕМОМ), ХИПОСТИЛНЕ ДВОРАНЕ, ПРЕДВОРЈЕ, СВЕТИЛИШТЕ
- ПОЧЕВ ОД НОВОГ ЦАРСТВА ПОСМРТНИ ХРАМОВИ ФАРАОНА СУ НАЛИК ХРАМОВИМА БОГОВА (ПОНЕКАД ЈЕ ТО И ЈЕДАН ХРАМ)

Погребни храм краљице Хатшепсут у Деир-ел-Бахриу,
око 1485 г.п.н.е

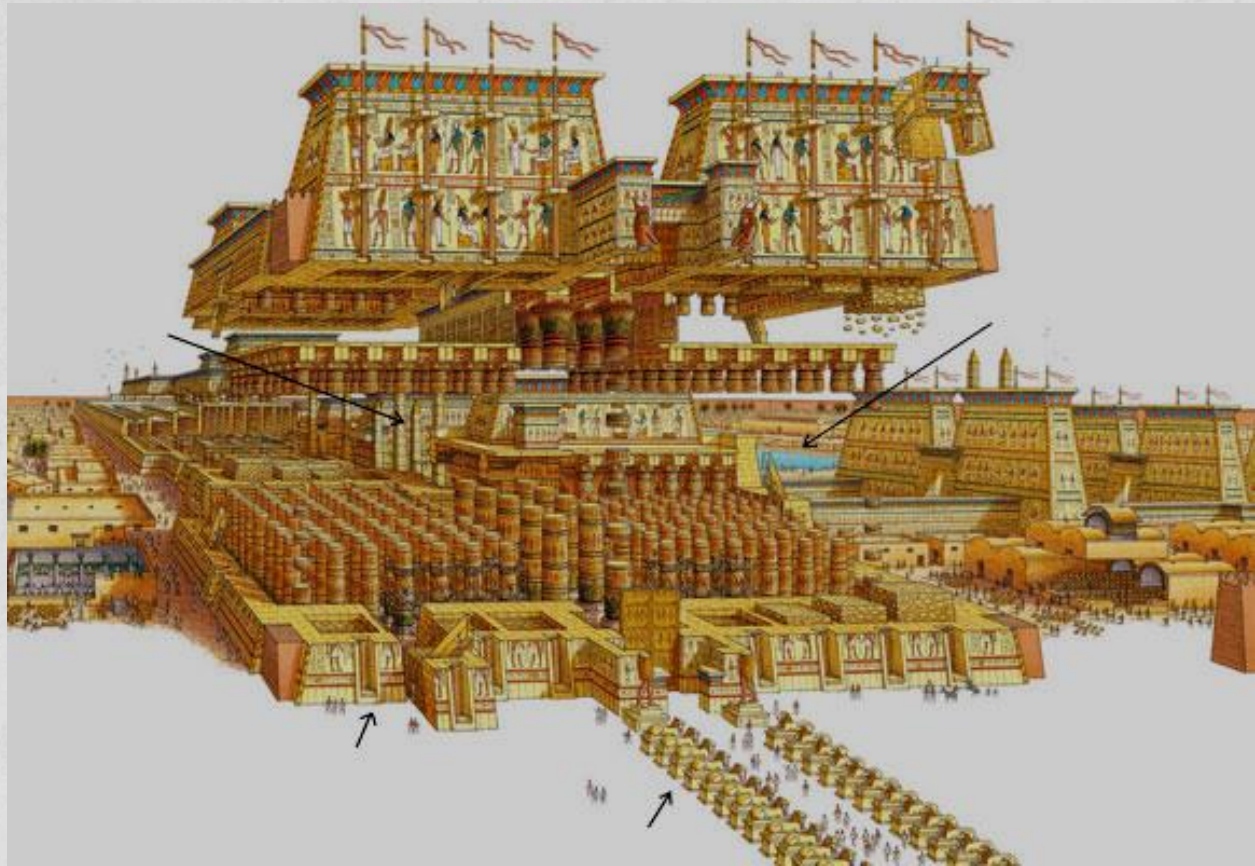

Храм Рамзеса II у Абу Симбелу, око 1260 г.п.н.е

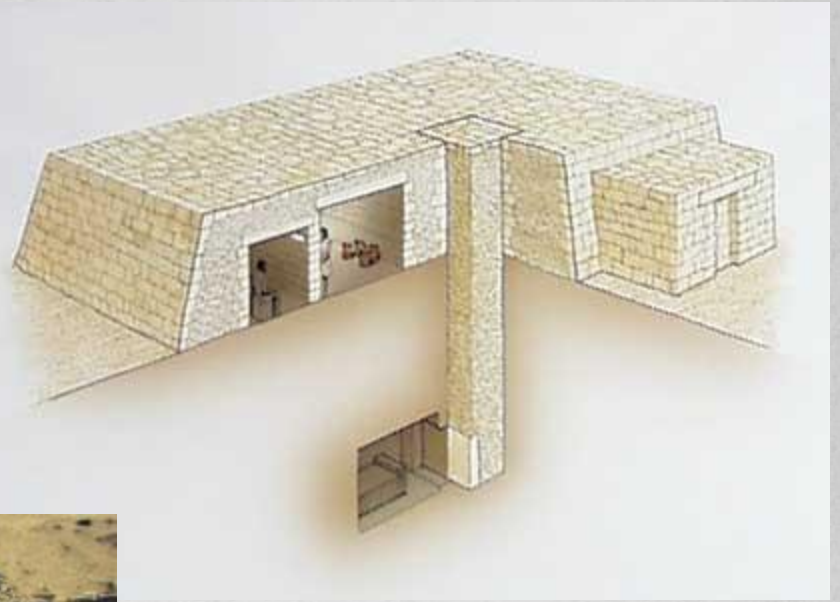
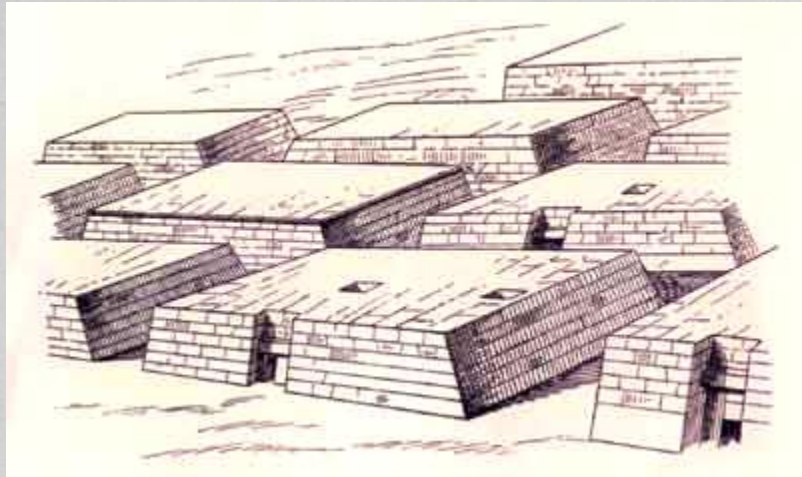
Улазни пилон и авенија
сфинги, храмови у Карнаку

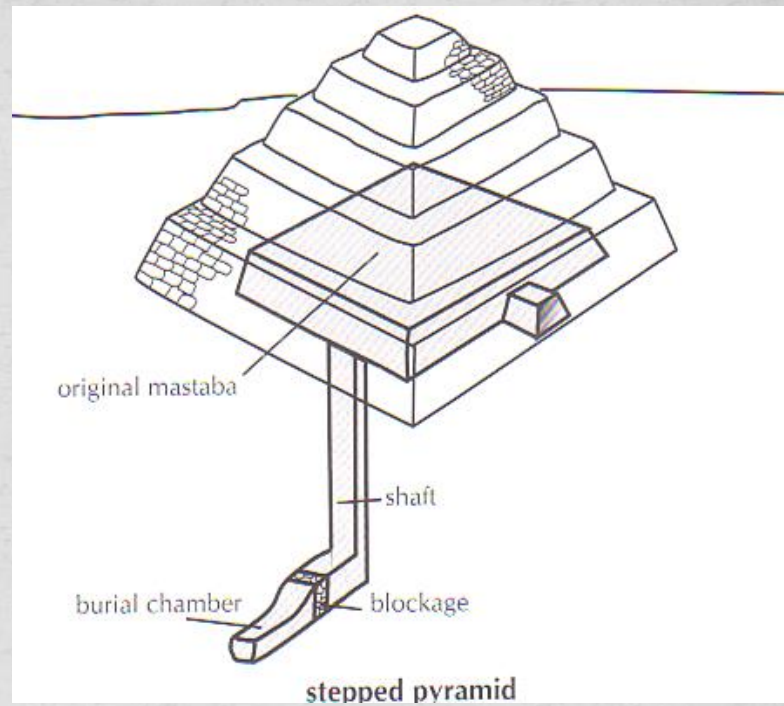
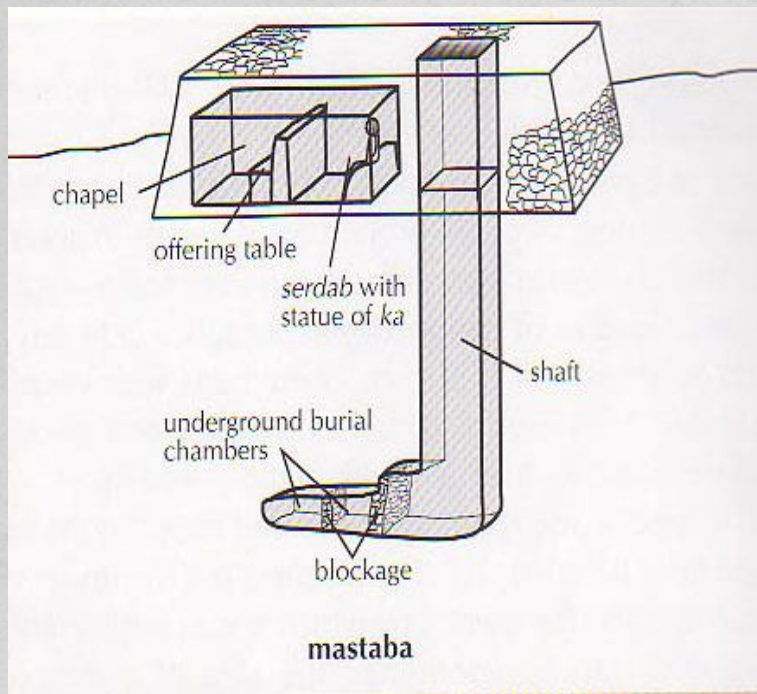

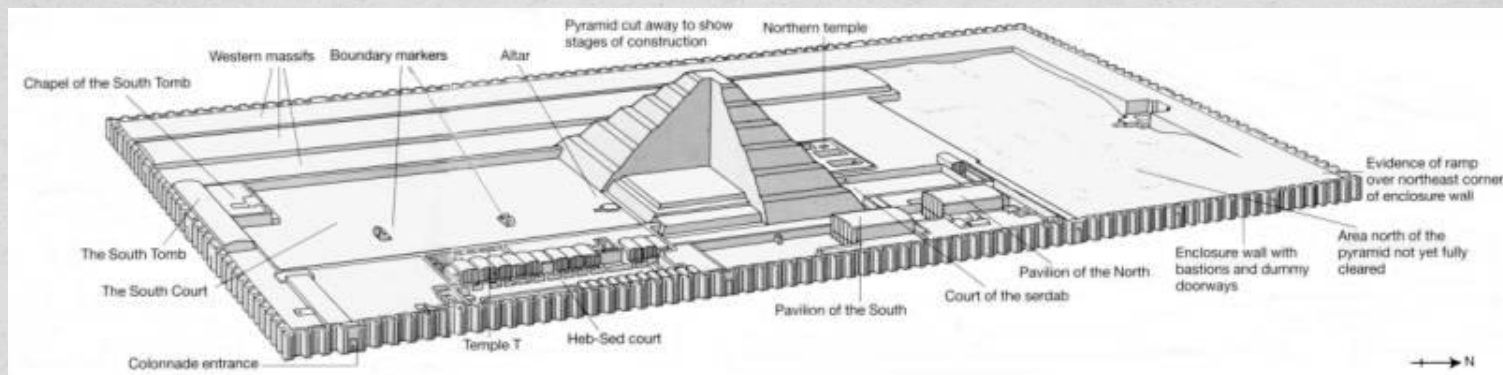
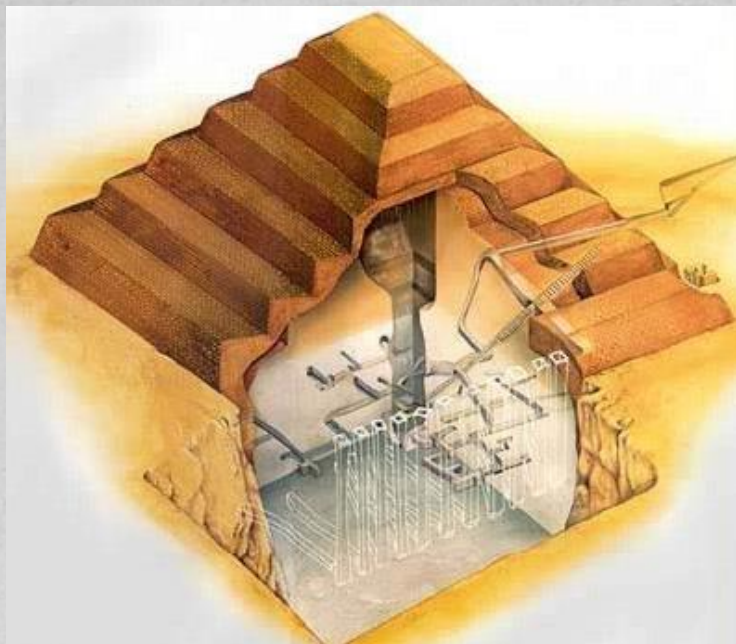
ГРОБНИЦЕ – МАСТАБЕ И ПИРАМИДЕ

- МАСТАБЕ СУ ГРОБНИЦЕ У КОЈИМА СУ ПОЧЕТКОМ СТАРОГ ЦАРСТВА САХРАЊИВАНА ПРИВАТНА ЛИЦА
- ТО СУ БИЛЕ ГРОБНИЦЕ УКОПАНЕ У ЗЕМЉУ СА КАРАКТЕРИСТИЧНОМ ТРАПЕЗАСТОМ ХУМКОМ НА ПОВРШИНИ
- ВРЕМЕНОМ МАСТАБЕ ДОБИЈАЈУ МОНУМЕНТАЛНИ ОБЛИК И ИМАЈУ ТРИ ДЕЛА: ПОДЗЕМНИ (ПРАВА И ЛАЖНА ГРОБНА ОДАЈА, ОДАЈЕ ЗА ПРИЛОГЕ ПОКОЈНИКУ), НАДЗЕМНИ (НАЛИК НА КУПУ) И КУЛТНО МЕСТО ЗА ОБРЕДЕ (У НАДЗЕМНОМ ДЕЛУ ИЛИ ИСПРЕД МАСТАБЕ)
- УЗИДАНА КУЛТНА СТАТУА У ЗИДУ СА ОТВОРИМА ЗА ОЧИ – ДА ПОСМАТРА УЉЕЗЕ
- У КОМБИНАЦИЈИ НЕКОЛИКО МАСТАБА НАСЛОЊЕНИХ ЈЕДНА НА ДРУГУ НАСТАЛА ЈЕ ПРВА ПИРАМИДА – **ЗОСЕРОВА** (ЦОЗЕРОВА)
- **ЗОСЕРОВА** ПИРАМИДА – ПРВА ГРАЂЕВИНА ЦЕЛА ОД КАМЕНА, АРХИТЕКТА **ИМХОТЕП**, БИЛА ЈЕ УСРЕД ГРОБЉАНСКЕ ЧЕТВРТИ СА ХРАМОВИМА И ДРУГИМ ОБЈЕКТИМА

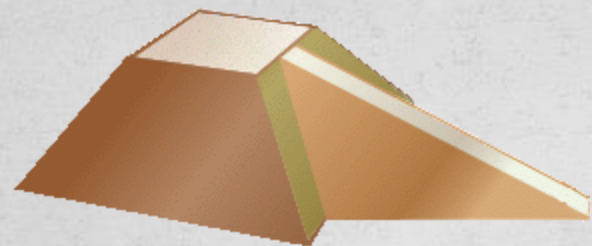

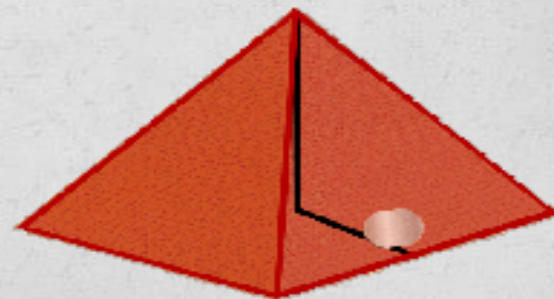
МАСТАБА → СТЕПЕНАСТА ПИРАМИДА

Гробница (пирамида) краља Цозера (Зосера), око 2650 г.п.н.е.

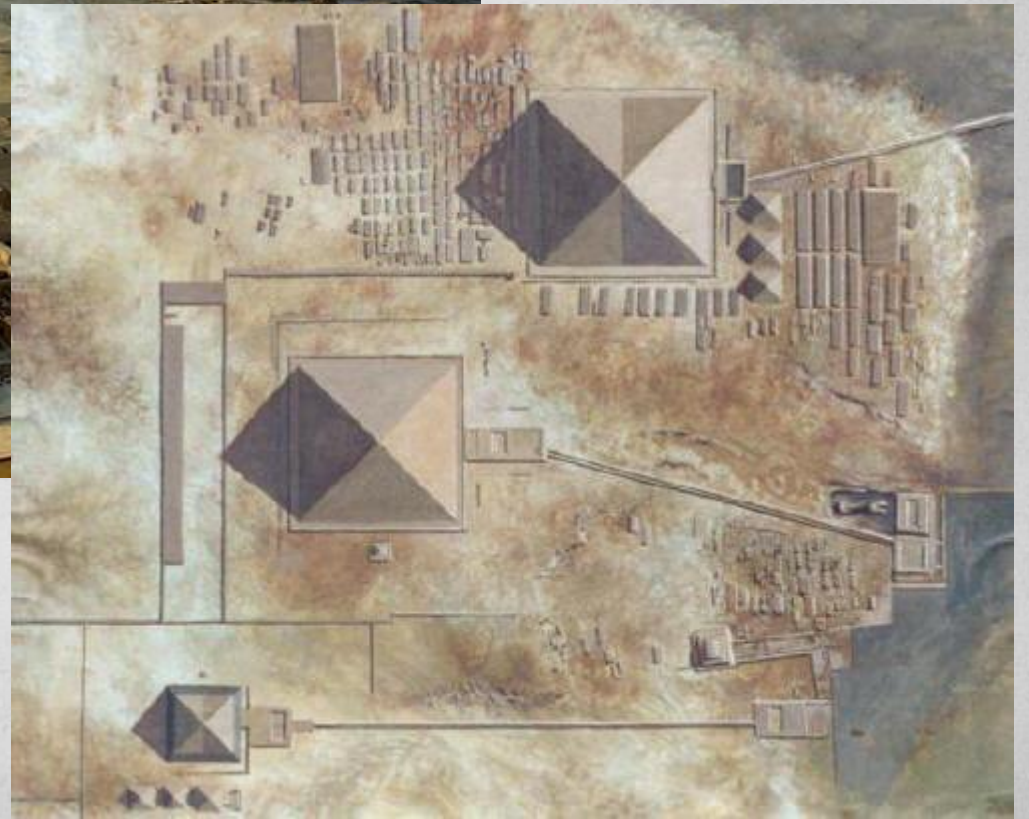
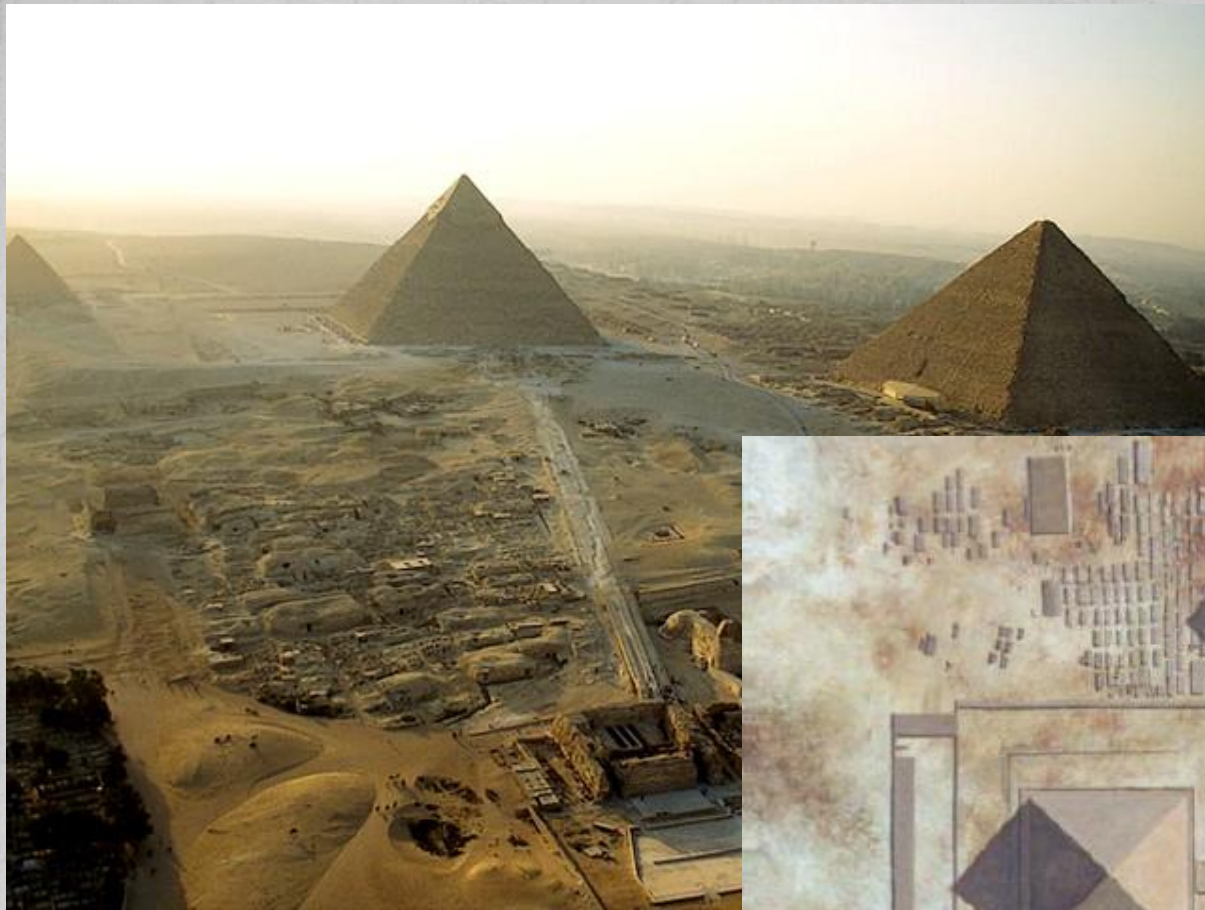

ПРОЦЕС НАСТАНКА ПИРАМИДЕ

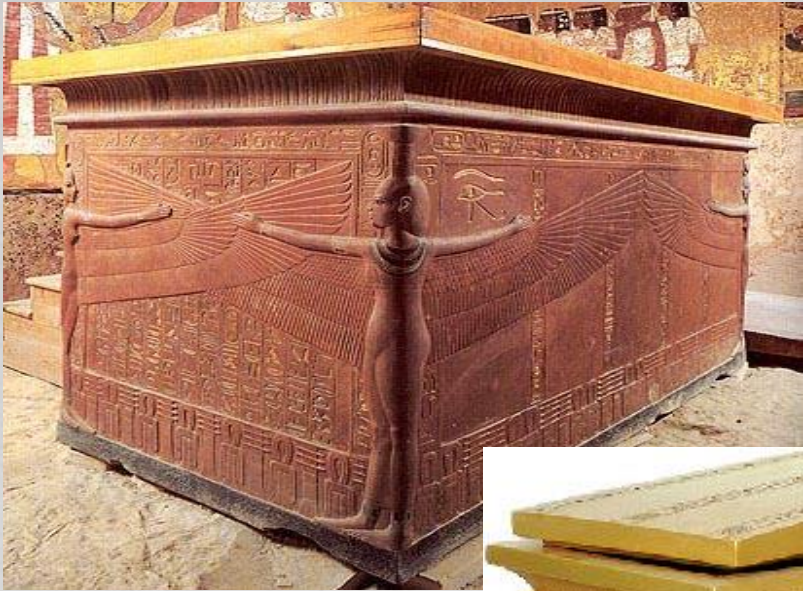

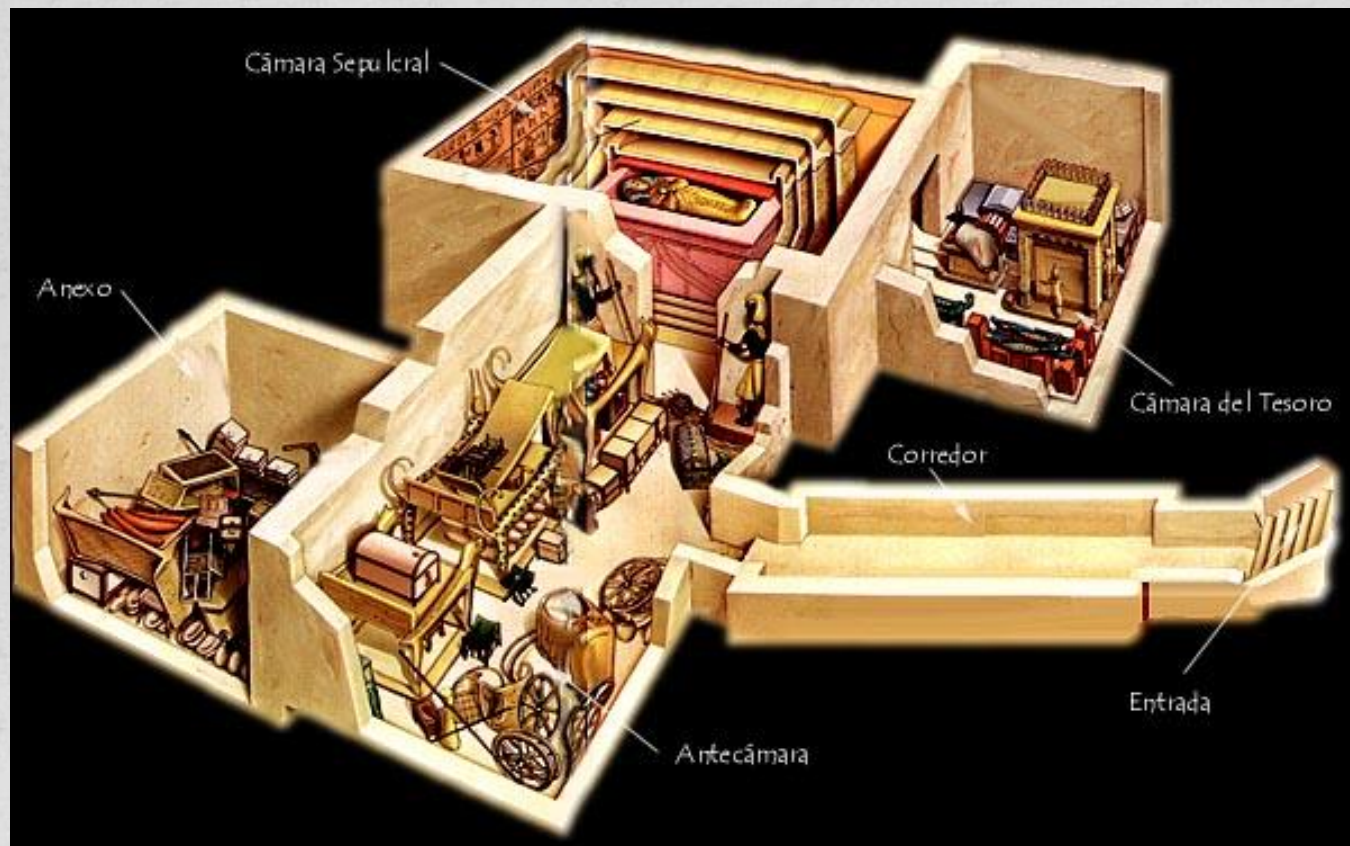
**ЗЛАТНО ДОБА ПИРАМИДА – ПИРАМИДЕ У ГИЗИ:
КЕОПСОВА (2570 г.п.н.е), КЕФРЕНОВА (2530 г.п.н.е),
МИКЕРИНОВА (1500 г.п.н.е)**

ТУТАНКАМОНОВ ГРОБ, ОКО 1360 г.п.н.е
(ДОЛИНА КРАЉЕВА, ЛУКСОР, ПРОНАЂЕН 1922 Г.)

СКУЛПТУРА

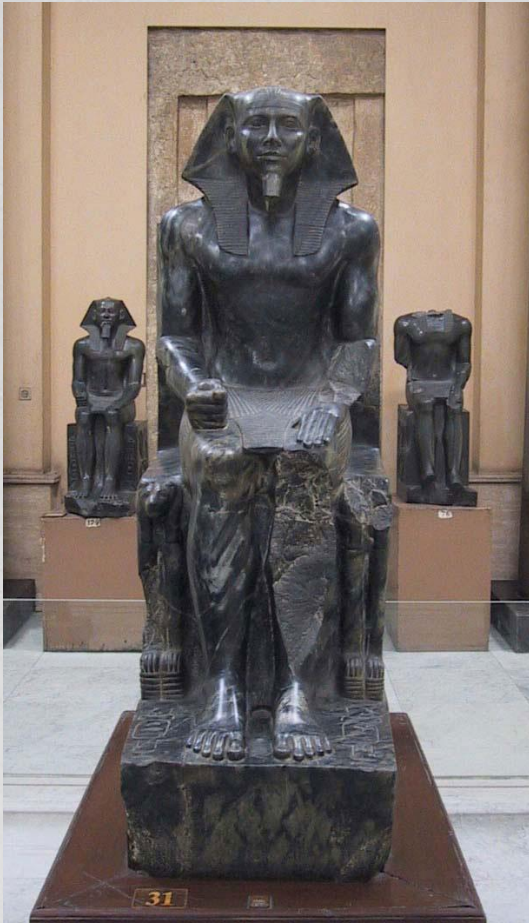
- ВРЛО РАНО ЈЕ ЕГИПАТСКА СКУЛПТУРА ПОКАЗАЛА ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КОЈЕ ЋЕ ФОРМИРАТИ ТЗВ. ЕГИПАТСКИ КАНОН (ПРИМЕР ПАЛЕТА КРАЉА НАРМЕРА, ОКО 3100 г.п.н.е – УЈЕДИЊЕЊЕ ЕГИПТА)
- **ЕГИПАТСКИ КАНОН:** ФИГУРЕ У ХОРИЗОНТАЛНИМ РЕГИСТРИМА НА ЛИНИЈИ КОЈА ОЗНАЧАВА ТЛО, СТАТИЧНЕ И БЕЗ ДИНАМИЧНИХ ПОКРЕТА, ИЗРАЖАВАЊЕ СИМБОЛИМА – ПИКТОГРАМСКА ВРЕДНОСТ ЛИКОВА И ПРЕДСТАВА, СУПЕРПОНИРАЊЕ И ИЗОКЕФАЛИЈА (НЕМА СКРАЋЕЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ)
- ЛЈУДСКА ФИГУРА – (ДОСТОЈАНСТВЕНИЦИ): КОМБИНАЦИЈА – ОКО И РАМЕНА ФРОНТАЛНО, ГЛАВА И НОГЕ У ПРОФИЛУ
- НЕ ПОСТОЈИ ЈЕДИНСТВО ПРОСТОРА И ВРЕМЕНА – ИСТИ ЛИК НА ВИШЕ МЕСТА
- ЕГИПАТСКИ УМЕТНИК НЕ ТЕЖИ ДА ПОСТИГНЕ ИЛУЗИЈУ, ВЕЋ ЈАСНУ СЛИКУ КОЈОМ ЛАКО И ДИРЕКТНО ПРЕНОСИ ПОРУКУ

Палета краља Нармера, Хиеранкополис, око 3100 г.п.н.е

МОНУМЕНТАЛНА СКУЛПТУРА

- ПОЧЕВ ОД ЕПОХЕ ЗОСЕРА (2737-2717 г.п.н.е) РАДЕ СЕ МОНУМЕНТАЛНЕ СТАТУЕ ФАРАОНА, А КАСНИЈЕ И УГЛЕДНИХ ДОСТОЈАНСТВЕНИКА
- ТО СУ БИЛЕ КУЛТНЕ СТАТУЕ НАМЕЊЕНЕ ЗАГРОБНОМ ЖИВОТУ КОЈЕ БИ ТОКОМ МАГИЈСКИХ ОБРЕДА СВЕШТЕНИКА ОЖИВЉАВАЛЕ И МОГЛЕ ДА ПРИМЕ ПОНУДЕ
- ЕГИПЋАНИ СУ РАДИЛИ У ТВРДОМ КАМЕНУ (ДИОРИТ, ГРАНИТ) КОЈИ СЕ ЕКСПЛОАТИСАО У УДАЉЕНИМ КРАЈЕВИМА
- КУБИЧНОСТ И КРУТОСТ СУ ОДЛИКЕ ОВИХ СКУЛПТУРА, ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА ГЛЕДАЊЕ СПРЕДА (ЗАКОН ФРОНТАЛИТЕТА)
- РАЗЛИЧИТИ ПОЛОЖАЈИ СУ БИЛИ РЕЗЕРВИСАНИ ЗА ОДГОВАРАЈУЋИ ДРУШТВЕНИ СЛОЈ – ВЛАДАРИ СУ ПРИКАЗИВАНИ САМО У ДВЕ ПОЗЕ (У СТОЈЕЋЕМ СТАВУ СА ЈЕДНОМ НОГОМ У ИСКОРАКУ ИЛИ У СЕДЕЋЕМ СА РУКАМА НА КОЛЕНИМА ИЛИ ГРУДИМА)
- УКОЧЕНОСТ И СТАТИЧНОСТ ОВИХ ФИГУРА, КАО И ДИМЕНЗИЈЕ ВЕЋЕ ОД ПРИРОДНИХ, ТРЕБАЛО ЈЕ ДА НАГЛАСЕ ДОСТОЈАНСТВО ВЛАДАРА И ЊЕГОВО БОЖАНСКО ПОРЕКЛО (ЧЕСТО ИНКРУСТРИРАНЕ ОЧИ)

Кефрен из Гизе, око 2350 г.п.н.е, диорит, висина 1,68 м

Микеринове владарске статуе, око 2500 г.п.н.е, гранит

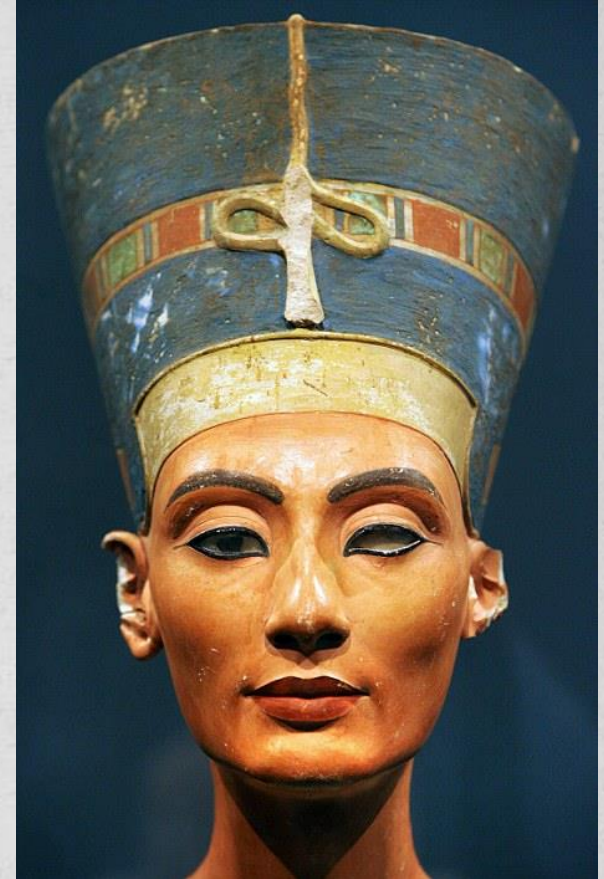
Принц Рахотеп и његова жена Нофрет,
око 2610 г.п.н.е, обојени кречњак, висина 1,2 м

Писар из Сахаре, око 2400 г.п.н.е,
кречњак, висина 53 цм

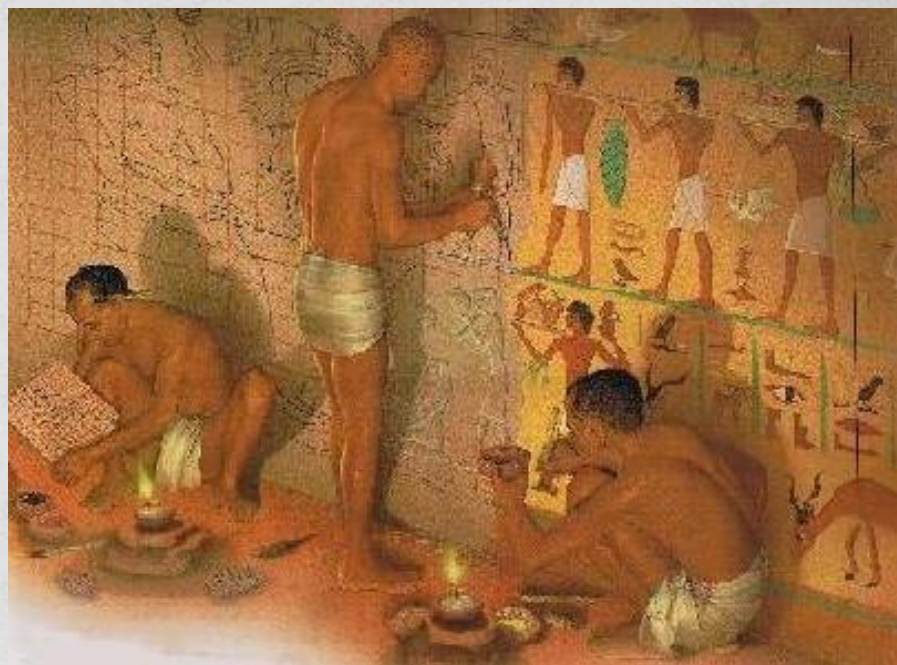
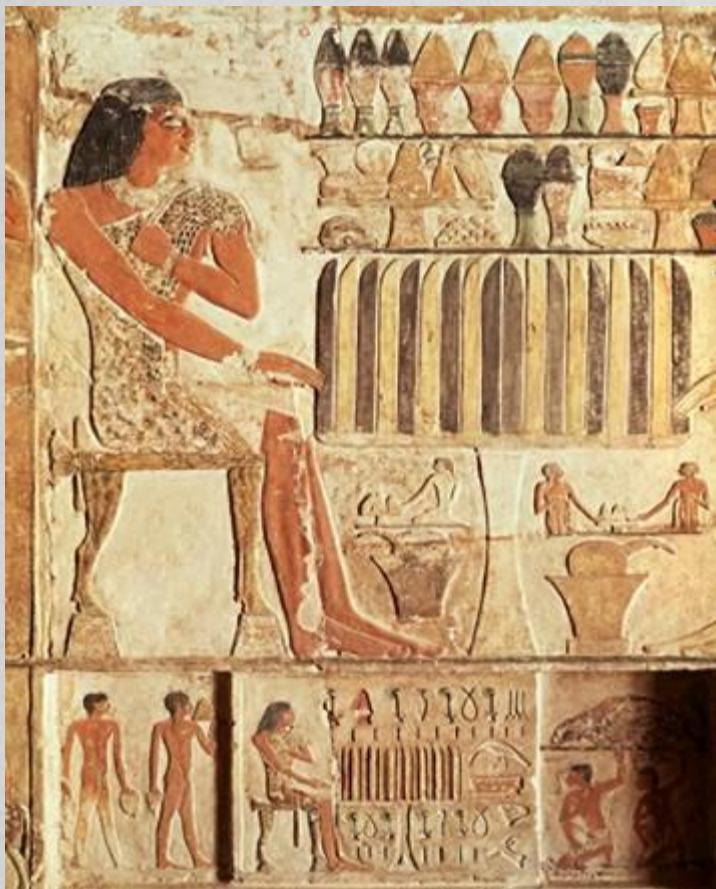

Краљица Нефертити,
око 1365 г.п.н.е, бојени кречњак,
висина 51 цм – РЕАЛИЗАМ И
ПОКУШАЈ НАПУШТАЊА
СТРОГОГ КАНОНА, XVIII
ДИНАСТИЈА

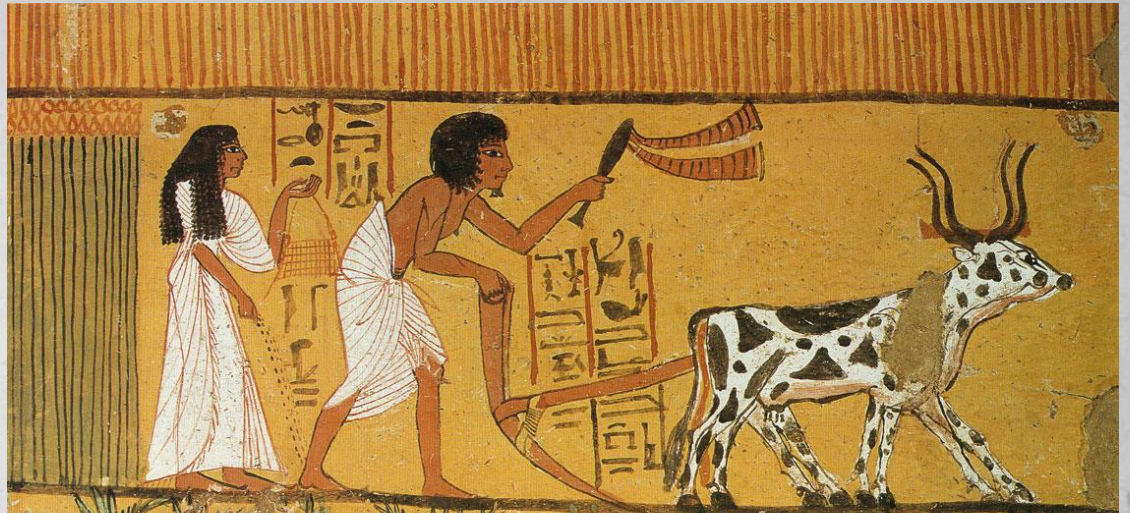

СЛИКАРСТВО И РЕЉЕФ

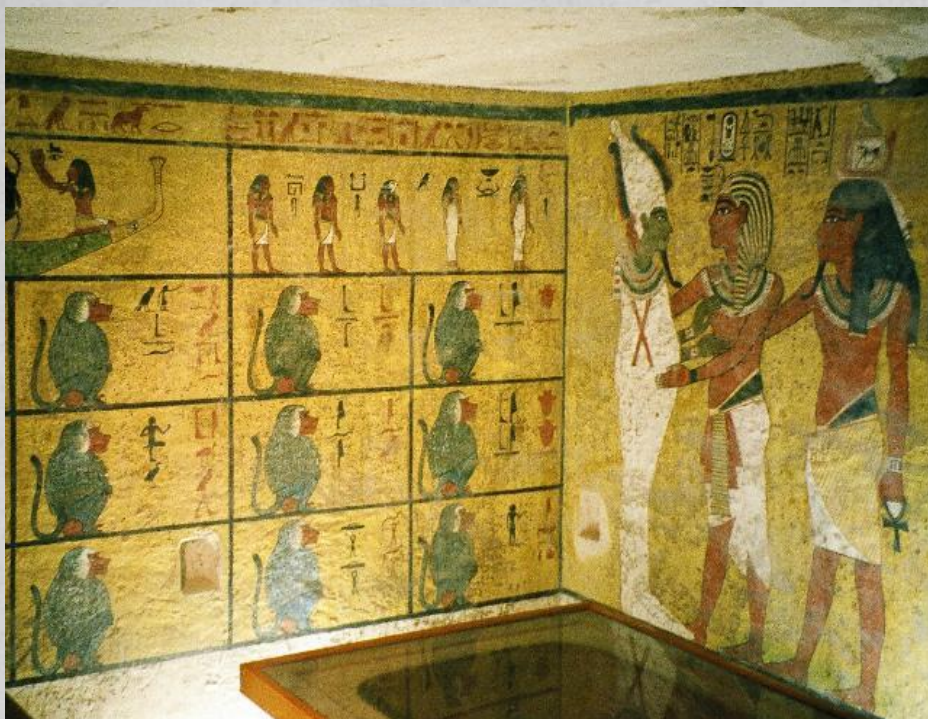
- СЛИКАРСТВО И РЕЉЕФ ИМАЛИ СУ ИСТУ ФУНКЦИЈУ (РЕЉЕФ ЈЕ УГЛАВНОМ БИО ВРЛО ПЛИТАК И БОЈЕН ИСТИМ БОЈАМА КАО И СЛИКЕ НА ЗИДОВИМА ИЛИ ПАПИРУСУ)
- ВАЖЕ ИСТА ПРАВИЛА КАО У СКУЛПТУРИ – ЕГИПАТСКИ КАНОН, МУШКИ ИНКАРНАТ ЈЕ ТАМНИЈИХ БОЈА ОД ЖЕНСКОГ
- СЛИКАРСТВО ЈЕ УГЛАВНОМ ВЕЗАНО ЗА АРХИТЕКТУРУ (ОСЛИКАВАЊЕ ГРОБНИЦА И ХРАМОВА) ИЛИ СЕ НА ПАПИРУСУ ОСЛИКАВАЈУ НЕКИ ВАЖНИ ДОГАЂАЈИ ТЈ. САДРЖАЈИ НАМЕЊЕНИ ПОКОЈНИКУ И ЊЕГОВОМ ГРОБУ (КАО ГРОБНИ ПРИЛОГ)
- НАЈЧЕШЋЕ СУ СЛИКАНЕ МИТОЛОШКЕ ТЕМЕ ИЛИ СЦЕНЕ ИЗ ЖИВОТА ФАРАОНА, ЗАТИМ КУЛТНЕ РАДЊЕ ИЛИ ИЛУСТРАЦИЈЕ КЊИГЕ МРТВИХ, ДОК НАМ ЈЕ СЛИКАРСТВО ДОСТА ЗНАЊА ПРЕНЕЛО И О СВАКОДНЕВНОМ ЖИВОТУ ЕГИПЋАНА (ЖАНР СЦЕНЕ – ЛОВ, РИБОЛОВ, РАДОВИ У ПОЉУ И СЛ.)
- НАЈЛЕПШИ ПРИМЕРИ СЛИКАРСТВА У ГРОБНИЦАМА ОЧУВАНИ СУ У ДОЛИНИ КРАЉЕВА (НА ОБАЛИ НИЛА, ПРЕКО ПУТА ТЕБЕ) ГДЕ СУ САХРАЊИВАНИ ВЛАДАРИ НОВОГ ЦАРСТВА

РЕЉЕФ И СЛИКАРСТВО У ГРОБНИЦИ

ЖАНР СЦЕНЕ

← СЛИКАРСТВО У
ТУТАНКАМОНОВОЈ ГРОБНИЦИ,
ОКО 1360 г.п.н.е

ТУТАНКАМОН У ЛОВУ, ДЕТАЉ
БОЈЕНОГ КОВЧЕГА ИЗ
ГРОБНИЦЕ, ОКО 1360 г.п.н.е →

